

Istota i funkcja parodii literackiej w utworach Ignacego Krasickiego *Hymn do miłości ojczyzny* i fragmencie pieśni III *Monachomachii*

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Roman Wołoszyński, *Tadeusza Mikulskiego rozprawa o hymnie "Święta miłości kochanej Ojczyzny..."*, „Pamiętnik Literacki” 1959, nr 50/3-4, s. 84–86.
- Źródło: Tomasz J. Pokrzywniak, *Czy prawdziwy geniusz pewny jest nieśmiertelności? (o współczesnym czytaniu poezji Krasickiego)*, „Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza” 1994, nr 29, s. 39.
- Źródło: Ignacy Krasicki, *Hymn do miłości ojczyzny*, [w:] tegoż, *Klejnoty poezji staropolskiej. Nowa antologia*, Warszawa 1919, s. 132.
- Źródło: Ignacy Krasicki, *Monachomachia*, [w:] tegoż, *Bajki, satyry, Monachomachia*, Wrocław 2000.

Istota i funkcja parodii literackiej w utworach Ignacego Krasickiego *Hymn do miłości ojczyzny* i fragmencie pieśni III *Monachomachii*

Jan Matejko, rycina *Scena figuralna. Szlachta w latach 1697-1795. Jedenaście stojących postaci: ośmiu mężczyzn i trzy kobiety.*, w: [Ubiory w Polsce 1200-1795. Przez J. Matejkę, 1697-1795, ryc. 83], 1875

Źródło: Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Wrocławskiego, domena publiczna.

Pisarze oświecenia rzadko pozwalali sobie na żarty do ojczyzny lub religii. Ignacy Krasicki odważył się odstąpić od tej reguły. Zamieszczona w *Monachomachii* parodia utworu *Hymn do miłości ojczyzny*, dokonana przez samego autora, wzbudziła silne kontrowersje. Krytyka duchowieństwa w *Monachomachii* wywołała lawinę oskarżeń o antyklerykalizm, a przecież jej autor był katolickim duchownym. Ironia i parodia służyły Krasickiemu do kształtowania postaw krytycyzmu i otwartości. Pozwalały także na refleksję nad istotą patriotyzmu. Stawiając sobie takie cele, wyprzedzał swoją epokę, a zarazem stawał się jej kwintesencją i właśnie dlatego uważany jest dzisiaj za jednego z najwybitniejszych twórców tamtych czasów.

Twoje cele

- Porównasz teksty literackie: *Hymn do miłości ojczyzny* oraz fragment *Monachomachii* Ignacego Krasickiego.
- Przeanalizujesz, w jaki sposób Krasicki sparodiował *Hymn do miłości ojczyzny*.
- Opisziesz funkcje ironii i parodii literackiej, na przykładzie fragmentu *Monachomachii*.
- Wyjaśnisz, w jaki sposób w parodii *Hymnu do miłości ojczyzny* znalazła swój wyraz krytyczna postawa Krasickiego wobec powierzchownego patriotyzmu.

Przeczytaj

We fragmencie *Monachomachii* zostały wykorzystane i poddane żartobliwemu przekształceniu wszystkie zabiegi językowe, zastosowane we wzorcu, którym jest [hymn](#). Oba utwory mają identyczną konstrukcję stylistyczną – wywód prowadzący do puenty o charakterze sentencji, kunsztowny tok składniowy, zbliżony tok argumentacji.

Per Krafft (Starszy), *Ignacy Krasicki*, 1767

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

” Ignacy Krasicki

Hymn do miłości ojczyzny

Święta miłości kochanej ojczyzny,
Czują cię tylko umysły [pocziwe](#)!
Dla ciebie [zjadłe](#) smakują trucizny,
Dla ciebie więzy, pęta [niezelżywe](#)
[Kształcisz](#) kalectwo przez chwalebne blizny,
Gnieździsz w umyśle [rozkoszy](#) prawdziwe,

Byłe cię można wspomóc, byłe wspierać,
Nie żał żyć w nędzy, nie żał i umierać.

Źródło: Ignacy Krasicki, *Hymn do miłości ojczyzny*, [w:] tegoż, *Klejnoty poezji staropolskiej. Nowa antologia*, Warszawa 1919, s. 132.

Między tekstami istnieje zasadnicza różnica, te same środki artystycznego wyrazu służą innym ideom. Pierwszy tekst to utwór o podniosłej, patetycznej tematyce, natomiast drugi w [parodystycznym](#) ujęciu ukazuje Polaków nadużywających alkoholu.

” Ignacy Krasicki

Monachomachia

Wdzięczna miłości kochanej szklenice!
Czuje cię każdy i słaby, i zdrowy!
Dla ciebie miłe są ciemne piwnice,
Dla ciebie znośna duszność i ból głowy.
Słodzisz frasunki, uśmierzasz tęsknice;
W tobie pociecha, w tobie zysk gotowy.
Byłe cię można znaleźć, byłe kupić,
Nie żał skosztować, nie żał się i upić.

Źródło: Ignacy Krasicki, *Monachomachia*, [w:] tegoż, *Bajki, satyry, Monachomachia*, Wrocław 2000.

Jak podkreśla Tomasz Pokrzywniak, *Monachomachia* uczyła tolerancji i otwartości wobec słabości, które w żartobliwy sposób krytykował autor tego poematu:

” Tomasz J. Pokrzywniak

***Czy prawdziwy geniusz pewny jest
nieśmiertelności? (o współczesnym czytaniu poezji
Krasickiego)***

Pomijając wszystkie zagadki
związane z drukiem tego poematu

- dziś już zresztą w dużej części wyjaśnione - rzucające ciekawe światło na stosunek autora do własnego utworu, ciągle świeże jest w nim niezwykle poczucie humoru, wszechogarniający komizm zdarzeń i postaci.

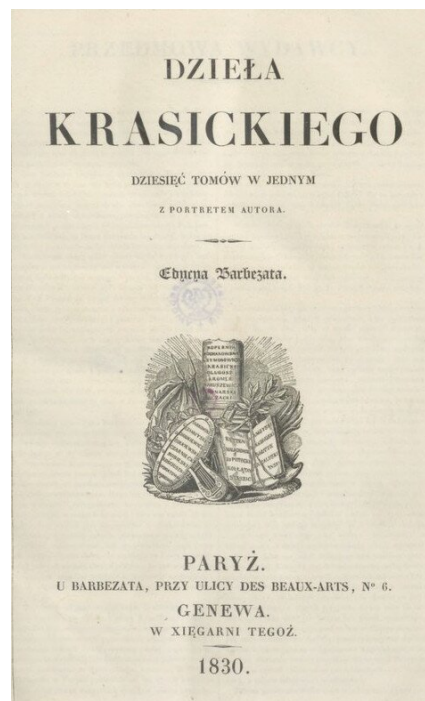
Monachomachia nie miała szczęścia u krytyków literackich i u historyków literatury. Jak

trafnie ujął to Wacław Kubacki, stawiała „przed sądem

potomności”. Oskarżana o antyklerykalizm była też powodem wątpliwości

odnoszących się do religijności biskupa warmińskiego. A właśnie dlatego, że napisana została nie przez wojującego libertyna, a przez katolickiego duchownego, może uczyć tolerancji i otwartości wobec doczesnych słabości duchowieństwa. Żart, kpina ironia i parodia, ale także wybaczący humor i dyktowane nim rozmaite, ważne i mądre refleksje, że „cnota, nie odzież czyni zakonnika”, że „W szyszaku, w czapce, w turbanie, w kapturze,/ Wszyscyśmy jednej podlegli naturze”, że trzeba szanować mądrych i chwalebnych, ale można i trzeba śmiać się „z głupich, choć i przewielebnych” - uczą właśnie otwartości, krytycyzmu i tolerancji.

Źródło: Tomasz J. Pokrzywniak, *Czy prawdziwy geniusz pewny jest nieśmiertelności? (o współczesnym czytaniu poezji Krasickiego)*, „Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza ” 1994, nr 29, s. 39.

Strona tytułowa książki: *Dzieła Krasickiego dziesięć tomów w jednym*, 1830

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Słownik

hymn

(gr. *hýmnos* – pieśń pochwalna) gatunek poetycki; uroczysta i podniosła pieśń pochwalna o apostroficznym charakterze, sławiąca Boga, bohaterów, wielkie idee itp.

ironia

(łac. *eironeia* – przestawianie, pozorowanie) drwina, złośliwość lub szyderstwo ukryte w wypowiedzi pozornie aprobującej, nadanie wypowiedzi odwrotnego sensu w stosunku do tego, co wynika ze znaczenia użytych słów, na przykład w celu ośmieszenia poglądów czy cech rozmówcy lub pokazania dystansu wobec osób czy zjawisk; wypowiedź zawierająca ironię najczęściej jest krytyką lub naganą, która przyjmuje formę pozornej pochwały; ironia jest narzędziem literackim, w którym wybrane słowa są celowo używane do wskazania znaczenia innego niż dosłowne, można wyróżnić ironię słowną i sytuacyjną

oktawa

(łac. *octava* – osiem) zwrotka ośmiowersowa, złożona zazwyczaj z 11-sylabowców i zawierająca rymy w układzie abababcc; typ strofy uważany za dostojny, często stosowany w eposach

parodia

(gr. *parōidia* od *pará* – poza, obok, mimo i *ōidē* – pieśń) świadome naśladowanie danego wzorca literackiego (dzieła, stylu, gatunku), polegające na celowym wyostrzeniu jego cech formalno-stylistycznych oraz zmianie tematycznej i ideowej, prowadzi do efektów zabawnych, satyrycznych lub skłaniających do refleksji czy dyskusji; nieudolne naśladownictwo lub zdeformowana, wypaczona postać czegoś

poemat heroikomiczny

(gr. *heros* – bohater, *komodia* – pogodna, komiczna pieśń) utwór epicki łączący podniosły styl wypowiedzi z lekką, często żartobliwą tematyką, co daje efekt komiczny; przedmiotem ośmieszenia nie jest gatunek, lecz osoby czy zjawiska pokazane w utworze

Audiobook

Polecenie 1

Wysłuchaj audiobooka. Wyjaśnij, o jakiej grupie ludzi według autora poniższego tekstu krytycznoliterackiego mówi się w strofie, która zawiera parodię *Hymnu do miłości ojczyzny*.

Polecenie 2

Uzasadnij, że w przypadku omawianych podczas lekcji tekstów możemy mówić o [autoparodii](#) i [autoironii](#) Ignacego Krasickiego. Odpowiedź zapisz w formie notatki.

Sprawdź się

Tekst do ćwiczeń

” Ignacy Krasicki

Hymn do miłości ojczyzny

Święta miłości kochanej Ojczyzny!
Czują cię tylko umysły poczciwe!
Dla ciebie zjadłe smakują trucizny;
Dla ciebie więzy, pęta niezελżywe!
Kształcisz kalectwo przez chwalebne blizny,
Gnieździsz w umyśle rozkoszy prawdziwe!
Byle cię można wspomóc, byle wspierać,
Nie żal żyć w nędzy, nie żal i umierać!

Źródło: Ignacy Krasicki, *Hymn do miłości ojczyzny*, [w:] tegoż, *Klejnoty poezji staropolskiej. Nowa antologia*, Warszawa 1919, s. 132.

” Ignacy Krasicki

Monachomachia

Wdzięczna miłości kochanej szklenice!
Czuje cię każdy i słaby, i zdrowy!
Dla ciebie miłe są ciemne piwnice,
Dla ciebie znośna duszność i ból głowy.
Słodzisz frasunki, uśmierzasz tęsknice;
W tobie pociecha, w tobie zysk gotowy.
Byle cię można znaleźć, byle kupić,
Nie żal skosztować, nie żal się i upić.

Źródło: Ignacy Krasicki, *Monachomachia*, [w:] tegoż, *Bajki, satyry, Monachomachia*, Wrocław 2000.

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij, na czym polega parodia literacka i jaką pełni funkcję w utworach Ignacego Krasickiego (*Hymn do miłości ojczyzny* i fragment pieśni III *Monachomachii*).

Ćwiczenie 2

Wybierz spośród podanych cechy parodii literackiej we fragmencie *Monachomachii* Ignacego Krasickiego.

Ćwiczenie 3

Jaka zasada kompozycyjna jest właściwa obu utworom? Zaznacz poprawną odpowiedź.

Ćwiczenie 4

Rozpoznaj środki językowe występujące w obu utworach. Uzupełnij tabelę.

Nazwa środka	Cytat z tekstów
apostrofa	
paralelizm składniowy	
anafora	
wyliczenia „pożytków” płynących z miłości	
oksymoron	

Ćwiczenie 5

Połącz cytaty z ich omówieniem. Uzupełnij zdania.

Ćwiczenie 6

Jaka jest wymowa hymnu i fragmentu poematu heroikomicznego, jakie wynika z nich przesłanie? Zapisz swoje obserwacje.

Ćwiczenie 7

Zaznacz funkcje, które pełni parodia literacka we fragmencie poematu heroikomicznego *Monachomachia* Ignacego Krasickiego.

Ćwiczenie 8

Wyjaśnij, w jaki sposób *Monachomachia* nawiązuje do *Hymnu...* Podaj te elementy we fragmencie *Monachomachii*, które są odwołaniem do *Hymnu do miłości ojczyzny*.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Istota i funkcja parodii literackiej w utworach Ignacego Krasickiego *Hymn do miłości ojczyzny* i fragmencie pieśni III *Monachomachii*

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Lektura obowiązkowa

17) Ignacy Krasicki, Hymn do miłości ojczyzny, wybrane satyry;

Lektura uzupełniająca

10) Ignacy Krasicki, *Monachomachia* (fragmenty);

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele lekcji. Uczeń:

- porówna teksty literackie: *Hymn do miłości ojczyzny* oraz fragment *Monachomachii* Ignacego Krasickiego;
- przeanalizuje, w jaki sposób Krasicki sparodiował *Hymn do miłości ojczyzny*;
- opíše funkcje ironii i parodii literackiej, na przykładzie fragmentu *Monachomachii*;
- wyjaśni, w jaki sposób w parodii *Hymnu do miłości ojczyzny* znalazła swój wyraz krytyczna postawa Krasickiego wobec powierzchownego patriotyzmu.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- przykład intersemiotyczny.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „Istota i funkcja parodii literackiej w utworach Ignacego Krasickiego *Hymn do miłości ojczyzny* i fragmencie pieśni III *Monachomachii*”. Uczniowie powinni się zapoznać z utworami zawartymi w lekcji. Przygotowują się do omówienia obu fragmentów, szukając informacji na temat kontekstu biograficznego i/lub historycznoliterackiego. Wybrane osoby mogą zebrać potrzebne wiadomości do wstępnego rozpoznania tekstu. Będą pełniły rolę ekspertów. Nauczyciel poleca także wszystkim uczniom, by przypomnieli sobie inne utwory pełniące rolę hymnu narodowego w historii Polski.
2. **Przekład intersemiotyczny.** Chętny lub wybrany uczeń przygotowuje utwór muzyczny jako ilustrację dźwiękową do wybranego tekstu poetyckiego z e-materiału. Powinien umieć uzasadnić swój wybór. Wybrana osoba przygotowuje się także do recytacji lub odczytania z elementami interpretacji aktorskiej hymnu Krasickiego i fragmentu *Monachomachii*.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy uczniom temat i cele zajęć. Prosi, by na ich podstawie uczniowie sformułowali kryteria sukcesu.
2. Wybrane osoby prezentują recytację utworu *Hymn do miłości ojczyzny* oraz fragmentu *Monachomachii* I. Krasickiego. Recytacji (bądź odczytaniu) tekstu towarzyszy tło muzyczne przygotowane przez innego ucznia.

Faza realizacyjna:

1. W rozmowie wstępnej nauczyciel prosi uczniów o przypomnienie utworów, które w historii Polski pełniły (pełnią) rolę hymnu narodowego (uczniowie powinni wskazać *Bogurodnicę* i *Mazurek Dąbrowskiego*). Nauczyciel prosi o wskazanie cech gatunkowych charakterystycznych dla hymnu. Jedna osoba zapisuje je na tablicy, a pozostali notują w zeszytach. Następnie nauczyciel pyta o okoliczności powstania polskich hymnów, a wreszcie o genezę powstania *Hymnu do miłości ojczyzny* I. Krasickiego.
2. Uczniowie wysłuchują audiobooka. Wyjaśniają, o jakiej grupie ludzi według autora tekstu krytycznoliterackiego mówi się w strofie, która zawiera parodię *Hymnu do miłości ojczyzny*.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie przystępują do indywidualnej pracy z tekstami. Rozwiązują wybrane przez nauczyciela ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się”. Jeśli wystarczy czasu, uczniowie mogą wykonać wszystkie zadania. Ćwiczenie 8. wykonują wszyscy uczniowie wspólnie, jedna osoba notuje podane propozycje w mapie myśli.

Praca domowa:

1. Polecenie 2. z sekcji „Audiobook”: Uzasadnij, że w przypadku omawianych podczas lekcji tekstów możemy mówić o autoparodii i autoironii Ignacego Krasickiego. Odpowiedź zapisz w formie notatki.

Materiały pomocnicze:

- Tomasz J. Pokrzywniak, *Czy prawdziwy geniusz pewny jest nieśmiertelności? (o współczesnym czytaniu poezji Krasickiego)*, „Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza”, 1994, nr 29.
- Roman Wołoszyński, *Tadeusza Mikulskiego rozprawa o hymnie „Święta miłości kochanej Ojczyzny...”*, „Pamiętnik Literacki” 1959, nr 50/3-4.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Audiobook”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.